2024-03-26

Kulturrådet
Box 27215, 102 53 Stockholm
kulturradet@kulturradet.se

Underlag inför regionala dialoger våren 2024 inom kultursamverkansmodellen

Från och med 2020 gäller en förenklad kvalitativ uppföljning av regionala konst- och kulturverksamheter. Därför följer vi även upp på andra sätt och arbetar med kunskapsuppbyggnad och främjande insatser, till exempel genom tematiska undersökningar och årliga dialoger. Syftet med att samlat lyfta några specifika kulturpolitiska frågor vid dialogerna är att öka och aktualisera kunskapsutbytet och skapa underlag för kommande insatser.

Våren 2024 kommer vi att prata om **enskilda arkivverksamheter** tillsammans med Riksarkivet. Vid samtliga dialoger deltar *Maud Almström Blom*, förste arkivarie på Riksarkivet och sakkunnig i samverkansrådet.
Utöver det lyfter vi återigen **nationella minoriteters och urfolket samers kultur**.
I de digitala dialogerna planerar vi för ungefär 30 minuter för respektive punkt. Besöker vi regionen i samband med dialogen så finns troligen mer tid.

Riksarkivets uppdrag

Riksarkivet är en statlig förvaltningsmyndighet under Kulturdepartementet. Utgångspunkten för Riksarkivets uppdrag finns i Tryckfrihetsförordningen, som ger alla rätt att ta del av allmänna handlingar. Verksamheten regleras i arkivlagen, i arkivförordningen samt i Riksarkivets instruktion.

Inom ramen för uppdraget har Riksarkivet en nationell överblick över hela arkivsektorn. De arbetar med att ta emot och bevara arkiv, att göra arkivinformationen tillgänglig och vi besvarar förfrågningar om arkiven och deras innehåll. Riksarkivet reglerar informationshanteringen och utövar tillsyn över statliga myndigheter.

Riksarkivets uppdrag är att vara en länk mellan dåtid, nutid och framtid genom att säkerställa samhällets arkivinformation och göra den möjlig att använda över tid. Tillgång till kulturarv och autentisk information som kan användas i forskning, rättskipning och för allmänhetens insyn är grundläggande i vårt demokratiska samhälle.

Regional enskild arkivverksamhet

Tematisk undersökning 2021–2022

Under 2021–2022 genomförde Kulturrådet tillsammans med Filminstitutet och Riksarkivet en tematisk undersökning. Dels hade vi dialog med samtliga regioner, dels genomförde vi ett rundabordssamtal. Slutligen sammanfattade vi vårt arbete i rapporten **Ett mischmasch av myggor och elefanter**.

Många av frågorna och inte minst regionernas svar är fortfarande relevanta, kanske till och med mer aktuella i ljuset av vad som händer i världen.
Här en kort sammanfattning av vad det handlade om:

Samhällsviktig information

Arkivens roll är att bidra till demokratin. Det är en utmaning att både förvalta och lyfta samhällsrelevansen. Regionerna lyfte att staten skulle behöva ta ställning till vad som är viktigt, vad som är samhällskritiskt och nödvändigt att bevara. Utåtriktade insatser behövs för att nå unga. Inte minst för att öka kunskapen om källkritik i tider med *fake news* där man inte vet vad som är sant och falskt.

Elektroniskt långtidsbevarande och digitalisering

Det är prioriterat att arbeta med utveckling kring digitalisering och elektroniskt långtidsbevarande. Det finns många olika system och det vore en vinst om det fanns nationella samlösningar. Det finns dock ett kunskapsunderskott bland beslutsfattarna, man behöver förklara att arkiven är del av dagens informationshantering och då behövs resurser.

Resurser

Brist på resurser lyftes under samtliga dialoger. Arkivbestånden är dåligt skyddade, finansiellt och vid företagsomvandlingar och så kallade herrelösa arkiv riskerar att försvinna oavsett hur värdefulla de än är pga. finansieringen.
Det är en underfinansierad verksamhet med stort beroende av offentliga finansieringen. Uppföljning av området är också en utmaning eftersom det är svårt att mäta främjande arbete.

Nationella Arkivdatabasen

NAD är ett bra sätt att tillgängliggöra arkiven, ett relevant verktyg.
Inrapporteringen till NAD är viktig för att man ska kunna hitta var arkivbestånden finns. Men några konstaterade att den regionala politiken ofta prioriterar det pedagogiska arbetet.

Gemensamt samtal:

Samhället har förändrats grundligt sedan dialogerna. Då var vi mitt i en pandemi, idag har vi ökande kostnader, vi oroas för demokratin i och med kriget i Ukraina och det är svårt att veta vad som är sant och falskt.

- Hur ser ni på det vi talade om då - är det fortfarande prioriterade frågor?
- Har nya steg tagits?
- Har andra ämnen blivit mer relevanta idag?

Nationella minoriteter och urfolket samer

Kulturrådet har sedan 2020 återkommande lyft nationella minoriteters och urfolket samers kultur vid dialogerna. Både Kulturrådet och regionerna har uppdrag inom området. Vi kan konstatera att en utveckling har skett sedan dess men flera utmaningar kvarstår. Vid dialogerna i vår vill vi stämma av och gemensamt adressera några av dessa.

Från Kulturrådet delar vi också en lägesbild utifrån nationellt perspektiv.

Positionsförflyttningar

Kulturrådet ser att regionerna har utvecklat arbetet med att främja förutsättningarna för nationella minoriteter och urfolket samerna inom kulturområdet. Generellt märks en ökad kunskap och i de nya regionala kulturplaner som tas fram blir skrivningar ofta allt tydligare vad gäller främjande av nationella minoriteters förutsättningar. I ett antal regioner har man också kopplat ihop kulturplanen med regionala strategier.

Kulturrådet bedömer också att regionala samråd med målgrupperna har utvecklats. De genomförs dessutom ofta ihop med den politiska nivån vilket är strategiskt viktigt. Flera regioner har beskrivit hur samverkan kring nationella minoriteter också har utökats mellan länsstyrelse, regionförvaltning och regionbibliotek.

Vidare ser vi ett antal regionala historiska kartläggningar som gjort men också att annan dokumentation har utvecklats som synliggör minoriteterna - både historiskt och i samhället idag.

Det skapas regionala residens för samisk och nationella minoriteters kultur, både inom bild- och formkonst, litteratur, slöjd, hantverk och kulturarv. Vi har också noterat flera utvecklingsprojekt och metodutvecklande arbete men även att den regionala uppföljningen har utvecklats på flera håll.

Till sist kan vi dels notera att antalet romska läsambassadörer har ökat och att det strategiska arbetet för urfolket samernas kultur har stärkts – inte minst genom de fyra norra regionernas gemensamma satsningar.

Utmaningar kvarstår

Trots ovan nämnda utveckling kan vi konstatera att det ser olika ut i landet och att det kvarstår utmaningar inom ett flertal områden. Frågorna bärs ofta av ett fåtal personer som sitter på kunskapen. Det gör strukturen mycket skör och personberoende.

På flera håll är det alltjämt otydligt var det övergripande regionala ansvaret ligger, och det finns ett fortsatt behov av utvecklad samordning. Dessutom har några regionala kulturförvaltningar beskrivit att arbetet påverkats – inte odelat positivt – av att ansvaret för frågorna flyttats till en mer strategisk nivå.

Regionerna upplever att det fortsatt är svårt att nå målgrupperna. Detta har flera orsaker som till exempel en låg organiseringsgrad hos minoriteterna i flera regioner men beror även på avsaknad av kunskap om hur målgrupperna kan nås och utmaningar kopplade till tillit.

Det finns också en oro för att de ideella krafterna håller på att sina – dels på grund av att det inte fylls på underifrån i åldersgrupperna, dels för att flera individer ur målgrupperna känner sig personligt utsatta och därmed inte vågar engagera sig.

Regionerna i norra Sverige har uttryckt att den ”gröna omställningen” i norr kan påverka utvecklingen på olika sätt vad gäller samernas och även andra minoriteters förutsättningar att delta i och bidra till kulturlivet.

Gemensamt samtal:

- Aktuellt hos Kulturrådet och på nationell nivå (KUR inleder)
- Kunskapsdelning kring aktuella nationella uppdrag och kommissioner:
    - ***Som om vi aldrig funnits*** – exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset
    - ***Ett starkt judiskt liv för framtida generationer*** – Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034
    - ***Sanningskommissionen för det samiska folket***
- Aktuellt hos regionen och regionala verksamheter (Regionen)
- Övrig gemensam reflektion

Från: Johansson Emelie X KS STAB
Till: RK DIARIUM
Ärende: VB: Inför vårens dialoger
Datum: den 4 april 2024 10:16:13
Bilagor: Inför dialoger vår 2024_Enskilda arkiv_Nationella minoriteters och urfolkets samers kultur.pdf
image002.png

DNKS240001

_____

Emelie Johansson
Utvecklingsledare
Förvaltningsledning och stab Kultur och skola

Telefon: 070-250 51 31
E-post: Emelie.X.Johansson@regionhalland.se
Besöksadress: Skonertgatan 12 A, Kronobränneriet, 30240 Halmstad
www.regionhalland.se

Region Halland

Från: ksam <ksam@kulturradet.se>
Skickat: den 4 april 2024 09:23
Till: ksam <ksam@kulturradet.se>
Ämne: Inför vårens dialoger

Till alla regionala kulturförvaltningar inom kultursamverkansmodellen

Jag bifogar här ett underlag till er alla som utgångspunkt för de ämnen Kulturrådet föranmält till vårens samtliga dialoger:

- Regional enskild arkivverksamhet
- Nationella minoriteters och urfolket samers kultur

Jag kommer efterhand skicka enskilt förslag på dagordning som sen fastställs med varje region.

För kännedom om ni inte redan tagit del av vårt yttrande så finns det här. Länk även till Kajsa Ravins krönika apropå betänkandet
Kulturrådet avstyrker utredningen Kultursamhällets förslag
Kultursamverkansmodellen, Oxenstierna och samtiden - krönika

Med vänlig hälsning
Margareta Brilioth
Processledare regional kultursamverkan
Enheten för bidrag till regioner och kommuner
KULTURRÅDET

Box 27215, 102 53 Stockholm

Tel: 08 519 264 89
E-post: margareta.brilioth@kulturradet.se
Besök: Borgvägen 1–5

kulturradet.se
Hantering av personuppgifter